

Riigikogu sotsiaalkomisjon
sotsiaalkomisjon@riigikogu.ee

Meie 05.06.2026 nr 1.2-3/1476-1

Muudatusettepanekud eelnõule 901 SE

Lugupeetud sotsiaalkomisjoni esinaine

Riigikogu sotsiaalkomisjoni menetluses on lastekaitseseaduse ja täitemenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu 901 SE.

Vastavalt 2.06.2026 toimunud sotsiaalkomisjoni istungil kokkulepitule edastame eelnõu juurde järgmised täitemenetluse seadustikku puudutavad muudatusettepanekud, mis on kooskõlastatud Politsei- ja Piirivalveameti ning Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja esindajatega.

1. Palume jätta eelnõust välja § 2 (täitemenetluse seadustiku (TMS) muutmine) punkt 1.

Selgitus: TMS § 27 muutmine ei leidnud Politsei- ja Piirivalveameti lõplikku toetust.

2. Palume muuta eelnõu § 2 (TMS muutmine) punktis 2 (uues numeratsioonis punkt 1) TMS § 179 lõike 1 punkti 4 sõnastust ja sõnastada see järgnevalt:

„4) võib taotleda politseiametniku kaasamist täitetoimingusse ametiabi andmise korras.“.

Selgitus: Uuesti sõnastatud regulatsioon annab parema selgituse selle kohta, millistel alustel käib koostöö kohtutäiturite ja politsei vahel olukorras, kus politsei tuleb kaasata lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise asjades tehtavate toimingute juurde. Koostöö käib ametiabi korras ning politseiametniku kaasamise avalduse koostamisel saavad kohtutäiturid lähtuda halduskoostöö seaduse (HKTS) §-des 18 ja 19 sätestatud ametiabi taotlemise ja andmise alustest ning taotluse vormist. Kui teatud juhtudel on ametiabi vaja anda kiireloomuliselt, on võimalik esitada vormivaba taotlus. Esimesel võimalusel vormistab ametiabi taotleja taotluse kõigi seaduse nõuete kohaselt (HKTS § 19 lg 4). Juhul kui politsei kaasamine päädib politsei kaasabil isiku eemaldamisega täitetoimingu juurest, peab kohtutäitur isikut hoiatama, et ta takistab täitetoimingu läbiviimist, ning hoiatama isikut politsei kaasamisest.

3. Palume muuta eelnõu § 2 (TMS muutmine) punktis 2 (uues numeratsioonis punkt 1) TMS § 179 lõike 2 punkti 3 sõnastust ja sõnastada see järgnevalt:

„3) teeb lapsega suhtlemise võimaldamise asjades vajaduse korral kohtutäiturile ettepaneku täitetoimingu katkestamiseks, kui selle jätkamine võib kahjustada lapse heaolu.“.

Selgitus: Õigusselguse nimel täpsustatakse eelnõu sõnastust osas, mis puudutab selliseid lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise täitetoiminguid, mille käigus ilmneb, et nende jätkamine võib kahjustada lapse heaolu. Muudetud sõnastuses näeb eelnõu ette, et kohtutäituril tekib õigus selline toiming katkestada. Sellest tulenevalt muudetakse ka täitetoimingu juures viibiva kohaliku omavalitsuse esindaja pädevust kirjeldavat normi – kohaliku omavalitsuse esindaja saab õiguse teha kohtutäiturile ettepanek täitetoimingu katkestamiseks.

4. Palume muuta eelnõu § 2 (TMS muutmine) punktis 2 (uues numeratsioonis punkt 1) TMS § 179 lõike 3 sõnastust ja sõnastada see järgnevalt:

„(3) Täitemenetluses lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise asjades politseiametnik kasutab kohtulahendiga lubatud ulatuses ja isikute suhtes jõudu, kui kohtutäitur seda taotleb ametiabi andmise korras.“.

Selgitus: Uuesti sõnastatud regulatsioon lubab politseil kasutada jõudu vaid juhul, kui kohtulahend sellise õiguse ette näeb ning kohtutäitur seda taotleb. Jõu kasutamise meetme rakendamisel on sisuliselt kaks eeldust. Esimene: jõu kasutamist lubab kohtulahend. Kui kohtulahend ei luba jõu kasutamist, ei saa kohtutäitur täitetoimingu läbiviijana omaalgatuslikult otsustada, et menetluse osaliste suhtes tuleb kasutada jõudu. Teiseks eelduseks on see, et jõu kasutamine on vajalik täitedokumendi täitmiseks ning kõik muud katsed tagada täitedokumendi täitmist on ebaõnnestunud. Riigikohus selgitas 29.10.2014 lahendi nr 3-2-1-95-14 punktis 24, et „vahetu jõu kasutamine lõppastmes jääb kohtutäituri otsustada, kes peab vastavalt asjaoludele ja olukorrale otsustama, kas kasutada lapsega suhtlemise võimaldamiseks jõudu (sh korrakaitse organite abil) või piisab muudest meetmetest. Meetmeid kaaludes peab ka kohtutäitur tegema kõik endast oleneva, et lapsega suhtlemist reguleeriva kohtulahendi täitmine algaks kiiresti ja toimuks efektiivselt.“. Samast Riigikohtu seisukohast järeldub ka ootus, et korrakaitse organid teevad vajadusel kohtutäituriga koostööd jõu kasutamisel kohtulahendi kiire ja efektiivse täitmise tagamise nimel. Politsei poolne jõu kasutamine peab vastama vahetu sunni kohaldamise nõuetele vastavalt korrakaitse seadusele.

5. Palume muuta eelnõu § 2 (TMS muutmine) punktis 3 (uues numeratsioonis punkt 2) TMS § 179¹ lõike 3 sõnastust ja sõnastada see järgnevalt:

„(3) Korduva trahvi määramise asemel võib määrata kohustatud isikule aresti käesoleva seadustiku §-s 62 sätestatud korras. Trahvi maksmine või aresti kandmine ei vabasta kohustatud isikut täitedokumendis ettenähtud toimingu tegemise, selle talumise või sellest hoidumise kohustusest.“;

Selgitus: Muudatuse tegemisel on arvestatud Harju Maakohtu ettepanekuga ning täpsustatud, et kui kohustatud isik takistab lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise asjas sundtäitmist, võib korduva trahvi määramise asemel määrata kohustatud isikule aresti. Muudatus kõrvaldab kohtunike avaldatud kahtluse, et kehtiv regulatsioon lubab määrata aresti üksnes järjekorras teise trahvi määramise asemel.

6. Palume muuta eelnõu § 2 (TMS muutmine) punktis 3 (uues numeratsioonis punkt 2) TMS § 179¹ lõike 8 sõnastust ja sõnastada see järgnevalt:

„(8) Kohtutäitur võib lapsega suhtlemise võimaldamise asjades täitetoimingu katkestada, kui lapsega seotud asjaolude tõttu ei ole võimalik täitetoimingut teha. Kohaliku omavalitsuse esindajal on õigus teha kohtutäiturile ettepanek täitetoimingu katkestamiseks, kui selle jätkamine võib kahjustada lapse heaolu. Kohaliku omavalitsuse esindaja ettepanekul täitetoimingu katkestamine ei ole edasikaevatav. Kohtutäitur väljastab kohaliku omavalitsuse esindajale õiendi täitetoimingu katkestamise ettepaneku tegemise kohta.“.

Selgitus: Muudatus puudutab eelnõu sõnastust, mis sätestab kohtutäituri otsustuspädevuse selliste lapse üleandmise ja lapsega suhtlemise võimaldamise täitetoimingute suhtes, mille jooksul ilmneb, et toimingute tegemine ei ole lapse seisundist või muudest temaga seotud asjaoludest tulenevalt võimalik. Kehtivas seaduses puudus seni selge juhised selle kohta, mida teha täitetoiminguga olukorras, kus selle jätkamine kahjustaks lapse heaolu. Algselt eelnõus pakutud täitetoimingute peatamise korra puhul tekkis kahtlus, et selle kohaldamine praktikas on võimalik, kuid võib olla raskendatud. Selle tõttu on otsustatud võtta vastu Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kojas ettepanek muuta eelnõu sõnastust ja kehtestada seaduses täitetoimingute katkestamise võimalus. Katkestamise võimaluse toomine seadusesse puudutab neid probleemseid olukordi, kus täitetoimingut ei ole võimalik jätkata lapsega seotud asjaolude tõttu. Selliste asjaolude all peetakse silmas eelkõige olukordi, kus laps keeldub kohtulahendit täitmast vaatamata sellele, et lapsega koos elav vanem on täitnud oma kohustused ja teinud kõik endast oleneva, et laps suhtluskorra täitmisega nõustuks. Sellisel juhul on lapse vastumeelsus käsitatav lapsega seotud asjaoluna, mis võib õigustada täitetoimingute peatamist.

Tuleb rõhutada, et kavandatud muudatus jätkuvalt puudutab vaid kestvate suhtluskordade täitmist, kus kohtutäitur teeb täitemenetluse kestel mitmeid toiminguid, tagamaks õigustatud vanema suhtlust lapsega. Seega tähendab eelnõuga tehtavate muudatuste kontekstis täitetoimingute katkestamine iga konkreetse eraldiseisva toimingute katkestamist, mille käigus kohtutäitur kontrollib suhtluskorra täitmist kohustatud isiku poolt. Täitetoimingute katkestamise eelduseks on kaks asjaolu: lapsest tulenev takistus täitetoimingute läbiviimisele ja oht lapse heaolule. Need asjaolud võivad esineda nii koos kui ka eraldi. Täitetoimingute katkestamise otsustamisel mõlema asjaolu pinnalt tuleb võtta arvesse ajalisi faktoreid. Kui täitetoimingute tegemise ajal selgub lühikese aja jooksul, et lapsest tulenev takistus suhtluskorra täitmisele on ületatav või oht lapse heaolule väheneb, tuleb kohtutäituri kaaluda täitetoimingute jätkamist samas asukohas samal ajal. Seejuures tuleb arvestada asjaoluga, et toimingute venimine omaette ei hakkaks kahjustama lapse huve. Kui täitetoimingute katkestamise eeldused ära ei lange – lapse vastumeelsus suhtluskorra täitmisele jätkub või oht lapse heaolule säilib või kasvab – tuleb kohtutäituri käimasolevat täitetoimingut katkestada ning teha järgmist suhtluskorra kontrolli järgmise täitedokumendist tuleneval lapse ja vanema kohtumise ajal. Sellised asjaolud peaksid dikteerima ka KOV-i esindaja kaasamise järgmise täitetoimingute juurde.

Samas lõikes sätestatakse ka KOV-i esindaja õigus teha kohtutäiturile ettepanek täitetoimingute katkestamiseks, toetudes oma eksperthinnangule lapse olukorra kohta. KOV-i esindaja poolt tehtava täitetoimingute katkestamise ettepaneku eelduseks on võimalus, et täitetoiminguga jätkamine kahjustab lapse heaolu. KOV-i esindaja ettepanekul tehtav täitetoimingute katkestamine puudutab üksnes konkreetset toimingut ega too kaasa kogu täitemenetluse peatamist. KOV-i esindaja on lapse heaolu hindamisel pädev isik ning olukorras, kus tema hinnangul tuleb lapse huvidest lähtudes täitetoimingut kohe katkestada, peab kohtutäituri olema võimalik sellele hinnangule viivitamata tugineda. Sellisel juhul peab täitetoimingute katkestamisel olema piisav kaalukus, et vältida lapsele võimaliku kahju tekkimist. Seetõttu ei saa KOV-i esindaja ettepaneku alusel tehtud täitetoimingute katkestamise peale kaevata. Toimingute katkestamine KOV-i ettepaneku alusel ei tähenda sisulist ega lõplikku otsust täitemenetluse edasise käigu kohta, vaid võimaldab reageerida konkreetsele olukorrale lapse huvide kaitseks. KOV-i esindaja otsustab täitetoimingute katkestamise ettepaneku tegemise ja esitab selle täitetoimingute tegemise käigus kohapeal suuliselt. Ettepaneku tegemise fakt lisatakse täitetoimingute kohta koostatud dokumenti. Kohtutäitur väljastab KOV-i esindajale õiendi täitetoimingute katkestamise ettepaneku tegemise kohta.

Täitetoimingu katkestamine ei eelda kohtutäiturilt kohapeal otsuse vormistamist. Täitetoimingu katkestamise saab märkida ka hiljem toimingu kohta koostatavasse dokumenti, mille kohtutäitur teeb menetlusosalistele teatavaks oma äranägemise järgi, lähtudes TMS-i menetlusedokumentide edastamise regulatsioonist.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Karmen Joller
sotsiaalminister

Birgit Siigur
birgit.siigur@sm.ee